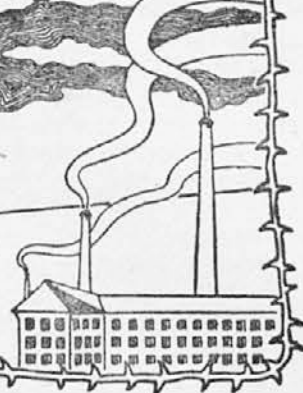

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA

Izhaja vsak
: petek. :

Uredništvo in
upravnništvo v
Kopitarjevih
ulicah št. 6.

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 3—
poluletna . . . „ 1.50
četrtna . . . „ 0.75
Posam. šte. „ 0.10

Štev. 48. V LJUBLJANI, dne 29. oktobra 1909. Leto IV.

Občinska volivna pravica in stanovanja.

Delavska stanovanja niso samo delavska zadeva. Po vseh mestih in večjih obrtnih krajih se pasejo raznovrstne nalezljive bolezni: jetika, vročnica, razne kožne in druge bolezni. Če vprašate za vzrok, ti poreko: Stanovanja so slaba. Zdravniki ponavljajo vedno in vedno, da se pred ne morejo zamašiti studenci okuženju, preden se ne izboljšajo stanovanja. Kužna bolezen pa ne škoduje samo delavcu, ne pobira samo delavskih otrok, ne ustavi se pri delavčevi ženi, marveč pride tudi iz podstrešij in kleti — prva nadstropja v bogato opravljene salone in spalnice.

Eden najznamenitejših zdravnikov učenjakov dr. Maks Gruber, profesor v Monakovem zahteva za stanovanja med drugim to-le: »Vsako rodbinsko stanovanje mora imeti več prostora za prebivanje in poseben prostor za kuhinjo. Če je namreč le količkaj mogoče, se je treba izogniti, da se ne spi tam, kjer se prebiva in kuha. Starejši otroci morajo spati ločeni od starišev in tudi ločeni po spolu. Pri navadni višini 3 m se zahteva za vsako osebo v prostoru kjer spi 4 m² talne površine.

Ni nam treba dokazovati, da je silno malo delavskih rodbin, ki bi mogle reči, da imajo, kar je za ohranjenje zdravja pri stanovanju po-

trebno. Delavci to pač vedo; drugemu svetu je pa ta reč skoraj popolnoma neznana. Občine imajo v rokah hišni posestniki in ti gledajo v prvi vrsti, da jim hiše dobro nesejo; zato od občin samih ni upati, da bi v tem oziru v sedanjih razmerah kaj storile. Zato je pa nepopisne važnosti, kar je sklenila večina kranjskega deželnega zbora glede na občinski volivni red. V tretjem razredu bi imeli po novem vsi nad 24 let stari moški prebivalci v občini, ki še tri leta prebivajo v nji, volivno pravico. In volilo bi se tajno, da bi se nikomur ne bilo treba bati kakšnega preganjanja. Naše delavske zahteve gre do seveda tudi v občinskem volivnem redu precej dalje, nego kar obsega imenovani sklep, toda prezreti ne smemo, da se v politiki napreduje samo korak za korakom. Tudi v državni zbor smo najprej dobili samo peto kurijo; deset let kasneje pa splošno volivno pravico. Neprecenljive važnosti je že, da bi dobili delavci priložnost imeti tudi svoje zastopnike v občinskih odborih. Ti bodo lahko kontrolirali občinsko gospodarstvo in predlagali stvari, koristne za delavce. V prvi vrsti bo skrb za zdrava stanovanja.

Da se to doseže, bo seveda treba po vseh mestih in obrtnih krajih nastaviti posebne nadzornike za stanovanja. In v tem oziru naj takoj danes povemo, da so po naših mislih za ta posel najboljši in najbolj primerne ženske. Ženska ima v teh rečeh izurjeno oko. Brž bo videla, kaj manjka; opazila bo nevarnosti, ki jih moški ne bi: pohujšanje, zanemarjenost pri otrocih itd. To so izpredvideli že tudi drugod. Na Angleškem že domala 20 let ženske nadzirajo stanovanja. V 70 mestih je bilo l. 1907. nastavljenih tam 133 ženskih stanovanjskih nadzornic. V Stokholmu na Norveškem opravljajo tri ženske ta posel; na Nizozemskem imajo za to tudi ženske uradnice. Nedavno so nastavili prvo žensko v ta namen tudi na Nemškem in sicer za Wormo na Hesenskem.

Tudi pri nas ne bomo mirovali, dokler tega ne dosežemo. Kaj pomaga govoriti o skrbi za matere, za dojenčke, za zanemarjene otroke, če ni pred vpogleda v stanovanja? Naši liberalci

se seveda izpremembi občinskega volivnega reda zelo ustavljajo. Z vsemi močmi so hoteli preprečiti sklep deželnega zbora. Zdaj se pa trudijo na vse načine, da bi pri vladi dosegli, da ne bi predložila zakona cesarju v potrdilo. Za prihodnje zasedanje deželnega zbora je pripravljen tudi nov volivni red za ljubljansko mesto. Med liberalci že vre. Delavci ne smemo zaostati, ne smemo molčati. Za nas se gre. Treba je, da povzdignemo svoj glas in pokažemo, da se brez nas ne sme soditi in sklepati o nas. Najprej moramo izvojevati volivno pravico tudi v občini, potem pa moramo v občinskih odborih po svojih zastopnikih na dan s svojimi zahtevami.

DRŽAVNI PRORAČUN ZA LETO 1910.

Prijadrali smo srečno v naši državi do primanjkljaja v državnem gospodarstvu. Ta primanjkljaj, ki izvira iz bojazni pred Srbijo in pa iz nekaterih drugih »modrih« razlogov ni majhen. Znaša namreč K 42,042.736. Dohodki znašajo K 2.691,499.477, izdatki pa K 2.649,456.741. Zelo lep dar sedanje vlade ljudstvu, ki bo moralo skrbeti za pokritje.

Rudniška direkcija v Irdriji je proračunjena za l. 1910. na 2,350.490 kron izdatkov. Toraj v tem oziru na 122.320 kron več kot v preteklem letu. Ta svota se nanaša na večje izdatke, zaradi odstranitve novega rova, naraščanje doklad v gotovini pri delavskih plačah, mesto naturalnih doklad (žita). Večje potreščine na materialu in podraženju materiala. Dalje so se zvišali prodajalni in sanitarni stroški; osebni dohodki vsled izboljšanja plač služabnikom. Za razširjenja rudniške šole s priklopljenjem otroškega vrtca itd. Pokritje znaša, oziroma je proračunjeno na 2,984.600 kron, toraj za več kot v letu 1909. 42.600 kron.

S tem je podana samo mala sličica glede tobačnih tovarn in rudništva. V prihodnjih številkah našega lista bomo podrobneje pojasnili za naše razmere zanimive zadeve

Rado Osvin.

Sostanovalci.

To so vam bili čudni ljudje moji sostanovalci . . .

Od vseh vetrov so bili prišli in razna narečja so govorili, samo čiste slovenščine ne. Toda to jim ni nič kazilo narodnega ponosa, bili so radi tega vseeno narodnjaki in mnogo črnega italijanskega vina so popili na narodovo zdravje, ne da bi jim bilo njihovo slabo, napol italijansko ali pa napol nemško narečje delalo kaj preglavice. No, in slednjič res ni bilo to nič hudega, mi smo se med seboj vseeno razumeli za silo, četudi smo prišli skupaj fantje najrazličnejših svetovnih naziranj. Tuintam je prišlo kaj med nas, kar nas je malo eden drugemu odtujilo, držali smo se jezno pol dneva, morda v izjemnih slučajih tudi cel dan, toda velikega spora ni bilo. Jaz sem ljubil te ljudi. Ne morda radi njihovih narodov, ampak zato, ker so bili zbrani najbolj originalni ljudje skupaj na enem stanovanju, in jaz sem imel priliko proučevati te dijaške originale. Dve sobi smo imeli, eno tik druge. V manjši sobi sva stanovala jaz in Lado, v večji pa so bili trije drugi; Maks je bil, Rudo in Pepi.

Lado to vam je bil original posebne vrste. Precej velik in star fant je bil in kar je bilo glavno, velik nerodnež. Na razstavi za nerodneže bi on gotovo dobil prvo premijo, če bi ne bil preneroden in bi na razstavo šel. Če bi bila seveda. Učil se je pridno, zjutraj in zvečer se je učil in tudi mene je prižanjal, naj se učim. Ubogal sem ga redkokedaj. Moram reči: bil je dober fant, zlata duša. In ravno zaradi tega je bil original. Pred tovariši je mnogo trpel. Kaj se hoče, bil je predober . . . Drugi moji sostanovalci so »ga« pa radi srkali. Če rečem, da so bili pijanci, bi mi gotovo zamerili, najbolj pa moj tovariš Tone, ki je iz vinskih krajev doma in vedno in povsod zagovarja vino-pivce v prid (?) kmetom, pa naj bodo že pijanci ali pa zmerni pivci. Zatorej recimo, samo pili so ga radi. Če pa so bili enkrat na teden ali dvakrat malo bolj natrkani, recimo da je bil samo slučaj, in radi tega se jih še ne more imenovati pijance. Pepi se ga je najraje natrkal, za njim je vreden graje Rudj in za tem pride Maks, ki je držal nekoliko na svojo čast in pamet, toda navlekel se ga je vseeno rad. In da bi videli te ljudi, te tri moje sostanovalce pijane — toda pardon — v rožicah. Jaz namreč rabim ta izraz, kadar se bojim komu s »pijancem« se zameriti.

Kadar so se nahajali v »rožicah«, so se objemali med seboj in uganjali vsakovrstne burke. Pepi je bil tedaj najbolj originalen. Sedel je k meni in mi je pripovedoval kako, kje in koliko so ga pili. Hvalil je moje nazore in hvalil je sebe . . . Dal mi je bratsko roko in mi s solznimi očmi zatrjeval, da ni pijan. Iz ust mu je pršla slina, ko je govoril, obrisal jo je v rokav suknje . . . Nenadoma pa je začel zabavljati čez me in me klicati na boj ter zatrjevati, da je pijan in da se radi tega ne boji tudi vruga ne . . . Zopet nenadoma pa je pričel peti ali igrati na klavir . . . — In Rudo! . . . On se je naslonil na mizo in molčal, če ga ni nihče poslušal, če je pa imel kakega poslušavca, se je neizmerno bahal . . . Zabavljal je čez vse sošolce, samo čez tistega ne, ki je zraven stal in ga poslušal. Če pa se je oddaljil, zabavljal je istotako čezenj. Pravil je o svojih slabostih, kot da bi bile to čednosti njegove in jih povzdigoval v deveta nebesa. Če pa mu je kdo kaj ugovarjal in je videl, da nima nobenega pristaša, ki bi se potegnil zanj, se je razjokal. Pač, najceneje . . . — In Makso! . . . Tudi on se ga je včasih nalezal, ali kakor se v tem slučaju sam tolaži: naredil se je pijanega. (Namreč nalašč je pijanca posnemal.) V tem slučaju je on naj-

Tobačno delavstvo.

Volitev obrtnega sodišča v Ljubljani. Dodatno k razglasu o razpisu volitev prisodnikov in namestnikov obrtnega sodišča, ki se ima ustanoviti v Ljubljani in prisodnikov vzklicnega sodišča, se odreja volitev za **volivni razred delavcev na nedeljo, dne 14. novembra 1909 in za volivni razred podjetnikov na torek, dne 16. novembra 1909.** Volilo se bode v sekcijah, sestavljenih po krajevnih skupinah, ki se na podlagi § 5., odstavka 2. ministrske naredbe z dne 15. julija 1909, drž. zak. št. 112, določajo tako-le: **I. sekcija** obsega občine Brezovica, Dobrova, Log, Rudnik in Vič ter voli na Glincah (občina Vič). — **II. sekcija** obsega občine Črnuče, Dev. Marija v Polju, Dobrunje, Ježica, Moste in Podgorica ter voli v Mostah. — **III. sekcija** obsega občine Medvode, Spodnja Šiška, Šmartno, Št. Vid in Zgornja Šiška ter voli v Št. Vidu. — **IV. sekcija** obsega občine Grosuplje, Lipljenje, Račna, Slivnica, Št. Jurij in Šmarje ter voli v Stranski vasi (občina Grosuplje). — **V. sekcija** obsega občine Iška Loka, Iška Vas, Pijava Gorica, Studenec, Tomišelj, Vrbljenje in Želimlje ter voli na Studencu. — **VI. sekcija** obsega 1. (Šolski okraj), 2. (Št. Jakobski okraj), 5. (predkraj) in 6. (Vođmat) okraj mesta Ljubljane ter voli v Ljubljani. — **VII. sekcija** obsega 3. (Dvorski okraj) in 4. (Kolodvorski okraj) mesta Ljubljane ter voli v Ljubljani. — Skupni izid volitev, izvršenih v teh sekcijah, se ugotovi in razglasi pri VI. sekciji v Ljubljani. — Ura pričetka in zaključka volitve ter volivni lokal se naznanijo najkasneje osem dni pred volitvijo na krajevno običajni način v vseh občinah, ki pripadajo okolišu obrtnega sodišča. Volitev v tretji skupini »trgovski obrati« se mora vršiti ločeno od ostalih skupin obrtnih podjetij. Vsako posamezno volitev vodi od obrtne oblasti določeni volivni komisar, ki odloča o identiteti volivcev in o veljavnosti oddanih glasov, ne da bi bila dopustna nadaljnja pritožba. Volitev se prične ob določenem času ne glede na število došlih volivcev in se zaključi ob določenem uri. Voli se na ta način, da se osebno oddajo glasovnice. Samo v skupini podjetnikov smejo voliti za ženske njihovi zakonski možje ali pa posebno pooblaščen tretje osebe. Osebe, ki v volivnem imeniku niso vpisane, ne morejo voliti. Volivci oddajajo svoje glasovnice po vrsti, kakor se javijo. Izvoljen je, kdor združi nase absolutno večino oddanih glasov. Če se pri volitvi ne doseže absolutne večine, se odredi ožja volitev med onimi osebami, ki so dobile največ glasov. Pri morebitni ožji volitvi smejo voliti samo one osebe, ki so volile pri prvotni volitvi in se o tem izkažejo z volivno izkaznico, ki je bila pri prvotni volitvi zaznamenovana. Proti volivnemu postopanju in proti ugotovitvi izida volitve v smislu § 12. min. odredbe z dne 23. aprila 1898, drž. zak. št. 56, ni dopustna pritožba.

Proračun za leto 1910. postavka tobak izkazuje, da so proračunani dohodki na 272 milijonov 147 tisoč kron. Tobačna uprava upa, da se bodoče leto zvišajo dohodki za 20,939.200 kron, izdati pa namerava 9,939.100 kron več kakor letos. Čisti dobiček so proračunali z 165.271.500 kronami in se poviša v primeri z letošnjim za 11.000.000 kron. Podrobno se bomo s proračunom pečali, ko dobimo na razpolago podrobne številke.

raje dražil n. pr. Ladota in sprla sta se večkrat popolnoma. Kadar je bil pijan, ni nikdar kričal, toda bil je siten, da strah. Rad je klepetal, kakor kaka stara Jera ali Urša, samo, če je imel s kom. No, če ni bilo drugega, šel je in je govoril z gospodinjo. Obrala sta vse znane ljudi, od prvega do zadnjega. Gospodinja je klepetala naprej, on je pa za njo pritrjeval in tu in tam kako stvarico dostavil... Taki so bili toraj ti trije ljudje v stanju slučaja... Kadar pa že niso vedeli drugega, so šli in so se znosili nad Ladotom, ki je bil predobra duša in malce preokoren, da bi se branil. Najprvo so ga prosili denarja in če jim tega ni hotel dati, so mu prodajali kako paničevo stvar za prav visoko ceno. In če tudi to ni veljalo, so šli in so mu napravili v postelji »žakelj«, skrili par šolskih knjig in mu napravili še neštevilno nerodnostij, včasih celo natepli in potem odšli. No, in če to ni bilo dovolj, stekli in sprli so se še med seboj in nato šli spat... Učili so se ti originali malokedaj, imeli so preveč drugega dela...

Teško je bilo stanovati pri teh ljudeh, noč in dan ga ni bilo miru. Vendar sem obstal tri mesece pri njih. Potem smo šli vsi od gospodinje in smo se razkropili na vse strani mesta. In le tu in tam se spomnim na svoje sosožalce, ki so bili res prav originalni ljudje.

»Glasnik« izide začetkom prihodnjega meseca in sicer na 16 straneh, ker iz raznih vzrokov oktobra ni mogel iziti. Spojeni bosta v eni dve številki.

Za jugoslovansko strokovno zvezo je, kakor z veseljem čujemo, med tobačnim delavstvom velikim zanimanje. Sicer je naše tobačno delavstvo že izborno organizirano v »Podpornem društvu« in v »Avstrijski krščanski tobačni delavske izkvezi«, kateri obe organizaciji morata ostati, ker sta obe potrebni, sta se izkazali in dobro delujeta v blagobit tobačnega delavstva. Prav bo storil, kdor more, da pristopi tudi Jugoslovanski strokovni zvezi, ki bo nudila članom velike ugodnosti, a ostati mora tudi iz solidarnosti in potrebe član že obstoječih naših dobrih strokovnih organizacij. V agitatoričnem oziru bo tobačno delavstvo storilo dobro delo, da agitira med drugim delavstvom za pristop k Jugoslovanski strokovni zvezi. V Ljubljani in v ljubljanski okolici polja dovolj! Služkinje, dninarji, poljedelci, obrtno delavstvo, povsod potrebna agitacija! V odboru J. S. Z. ima tobačno delavstvo že zelo častno mesto. Je več odbornic delavk. Zato tembolj upamo, da tobačno delavstvo v polni meri glede na J. S. Z. zastavi svoje agitačne sile. Tudi predsednik J. S. Z. nam je znan, dr. Zajec, tobačni tvorniški zdravnik.

Opozarjamo tobačno delavstvo na torkova predavanja S. K. S. Z., kakor tudi na ostale tečaje S. K. S. Z.

Ljudska higijena, tečaj S. K. S. Z., se prične v sredo, dne 3. novembra, v Zvezini dvorani ob 8. uri zvečer. Vabimo zlasti delavstvo k temu tečaju saj je ravno za delavstvo najbolj potrebno, da se pouči o zdravstvenem položaju svojega stanu, ker bo tako vedelo preprečiti bolezni, ki davijo delavske družine. Udeležba bo v Vašo korist, pridite torej v obilnem številu.

Predava dr. Zajec.

Med brati in sestrami.

Jesenice. Mislili smo že, da so naši rdeči in sokoli z rdečimi podbradki zaznamovani, a vidimo jih tudi s črnimi. Nekdo trdi, da črna znamenja pod vratom pomenjajo njihovo veliko žalost po morilcu Ferrerju, a tega skoro ni moč verjeti, da bi slovenski narodni sokoli častili brezdomovince Ferrerja. Seveda, ako njihovi časopisi naznanjajo, kakega dobrega človeka so usmrtili, potem morda res vrjamejo, da ga je bilo škoda. Morda tudi verjamejo, da so na Špansko take postave, ki hudobneže ščitijo, take dobre duše pa, kot je bil Ferrer, postrele. Ker so menda rdeči in sokoli tudi jako dobri, jim ne svetujemo na Špansko, ker se jim zna primeriti Ferrerjeva usoda. Mi pa pravimo, smrt morilcem in požigalcem.

Sava. Rdeči lažnjivci imajo še vedno veselje z anonimnimi pismi. Zopet se je vsedel na ta lim naš Koritnik, ki v vsako reč nos vtakne, ter šel vizitirat po stanovanjih, češ, da imajo delavci ukradeno blago, pa brez uspeha. Nkega drugega, ki je tudi pisal na vodstvo tovarne taka pisma, so delavci iz tovarne ven vrgli. Svetujemo, da bi se dal v delavski red, ki je za delavca zelo pomanjkljiv, tudi paragraf: Kdor piše anonimna pisma, mora to kar je pisal tudi sam dokazati. Upamo pa, da se bo vodstvo tovarne kmalu naveličalo na ovadbo brez dokazov kako pozornost obračati. Sicer pa tudi nič ne škodi, saj ima Koritnik čas vizitirati.

Jesenice. Še enkrat bratovska blagajna. Kakor črv na solncu se zviša sedaj Ogris v 20. številki »Napreja«, ko trdi, saj smo tako jasno zahtevali zvišanje penzije pri zadnji seji načelnštva bratovske skladnice. Jaz pa pravim, in vendar se je edini on le malo dni pred omenjeno sejo jasno izjavil, da je pripravljen oškodovati delavce in najmanj za petdeset let to za delavce važno vprašanje glede izpremembe pravil in izboljšanja penzije potisniti nazaj. Pritisnil si je sramotni pečat, s katerim je hotel zapečatiti žalostno usodo savških in javorniških delavcev. Povdarjam pa, da ne pri seji načelstva, ampak pri privatnem sestanku, kar je gotovo brezdomno tudi velike važnosti, pred namestnikom Pongracom v moji in Brtoncelnovi navzočnosti! Razumete? Potem se pa še drzne farbati, da je bil sam poklican v pisarno. Sedaj delavci, pa pomislite, kaj pišejo kot člani načelstva v »Napreju«. Boljšo penzijo zahtevamo, ko to dosežemo, pa še delavska stanovanja. Pomislite, delavci, ali ni to jasno povedano da naravnost zahtevamo delavska stanovanja, do katerih pa kot taki po drugi poti ne pridejo, kakor z denarjem iz bratovske skladnice, kajti vodstvo tovarne ne vem, če bi si od strani načelstva v tem oziru pustilo kaj zapovedovati in tudi načelstvo nikakor ni kompetentno v tem

oziru kaj razpravljati, ali naj vodstvo tovarne gradi hiše ali ne, zato bo tudi misel o delavskih modernih stanovanjih v slučaju izpremembe pravil od strani vodstva izginila za vedno s površja. — To je torej vprašanje, katero od strani načelstva ne bo in ne more biti rešeno, dokler se bo isto oziralo na zahteve in želje delavcev. In vendar se vi, kot člani načelstva, drznete pisati in zahtevati kaj takega, iz česar se da sklepati, kako bi se gospodarilo z delavskim denarjem, ako bi prišel popolnoma v roke rdečih generalov. Enkrat bi se dovolil za to, drugič zopet za drugo stvar. Delavcem bi pa ne ostalo drugega, kakor kaka prav moderna stavba, v kateri bi se šopirilo nekaj rdečih petelinov, vsi drugi bi pa sline požirali. Pravite, da sem nasproten delavskim stanovanjem; znano pa je, da sem se svoj čas, pa ne kot član načelstva bratovske skladnice, ampak kot načelnik socialnega odseka v občinskem odboru hotel natančno informirati o delavskih stanovanjih in na podlagi te informacije s svojimi tovariši potrebno ukreniti. A žali Bog, da mi je od strani socialnih demokratov priletelo največ polen pod noge. Zato pa stojim še danes na tem stališču, naj vodstvo tovarne same, po zgledu drugih podjetij preskrbi svojim delavcem zdrava in udobna stanovanja, denar iz bratovske skladnice naj se pa porabi, za kar je v resnici namenjen, namreč za ostarele in onemogle delavce in njihove vdove in sirote, da ne bodo skoraj gladu umirali. Nadalje zahtevate, naj bi vam pojasnil, kateri paragrafi naj bi se izpremenili, za to pa bodite prepričani, da v časopisih ni prostora za tako stvar, pač pa bomo govorili na javnih političnih shodih resno besedo o tem. To je torej tista blamaža, v katero me potiskate, oziroma vlečete, iz katere se sami ne morete izkoptati. Vsekako bi pa poleg te blamaže rad videl tudi podpis Ogrisa ali pa koga drugega izmed rdečih, potem še le bomo vedeli, kaj delate in kaj zahtevate.

Ivan Krivec, član načelstva brat. skladnice.

Iz Most. V nedeljo, 24. t. m., je na željo občinstva slov. kat. izobraževalno društvo ponovilo igro »Dve matere«. Igra sama na sebi je že nekaj krasnega, da so pa igralke tako točno in fino igrale, to jo še nad vse povzdigne. In zopet smo imeli priliko občudovati nekaj novega, namreč pevski zbor. To je nov dokaz, da društvo jako lepo napreduje. V nedeljo je prvič nastopil mešan zbor pod vodstvom gosp. Anton Gruma. Pevci in pevke so želi veliko pohvale in občinstvo jih je tako aplavdiralo, da so mogli vse točke ponavljati. Zvonki glasovi, ki so doneli z igralnega odra, so občinstvo naravnost očarali. Da bi le Bog dal, da bi zopet kmalu pokazali svojo umetnost. Po končani igri se je razvila kratka zabava z govori. Seveda, od začetka je bolj težko, a upati je, da iz naših fantov postanejo pravi govorniki. Tudi nekatere družbenice so imele kratke nagovore, ki pa vse kaže, da bodo zmožne tudi za večje govore. Le krepko naprej! — Omeniti moramo tudi s kako veliko požrtvovalnostjo društvo deluje na to, da si ustanovi svoj lastni dom. Seveda v prvi vrsti naš dični predsednik gospod Janko Petrič. V nedeljo so zbrale tudi lep dar za društveni dom igralke in pevski zbor. Zato je upati, da se bo naša želja tudi uresničila.

Poverjenike »Družbe sv. Mohorja« nujno prosimo, da pred razdelitvijo knjig povedo ljudem, naj se spomnijo z darovi onih slovenskih bratov in sester, ki so v nevarnosti, da jih tujec potujči. Te slovenske duše, katere narodni naš nasprotnik poizkuša zvoditi v socialno demokracijo in v vsenemštvo ter jim tako ugrabiti vero in narodnost so nam najbližje! **Vsi Mohorjani naj se zato spomnijo z darovi naše narodne obrambe!** Komur je dano večje blagostanje, naj da tudi večji dar! »Dar Mohorjanov« bodi prava narodna zbirka za našo narodno obrambo. Vsi ti darovi pa naj se pošiljajo v centralno blagajno naše narodne obrambe v Ljubljani (za sedaj na naslov upravištva »Slovenca«), ki jih potem odstopi novemu narodnoobrambnemu društvu. Naj ne bo poverjenika »Družbe sv. Mohorja«, ki ne bi poslal večji ali manjši »Dar Mohorjanov.« Tudi članice in člani »Družbe sv. Mohorja« pomagajte z agitacijo med svojimi znanci, da bo ta »Dar Mohorjanov« kolikor mogoče velik! Potrebe našega narodno-obrambnega sklada so nujne. Zadnji čas je šlo v Št. Ilj 4000 K, za slovensko šolstvo na Koroškem 3000 kron, za društvo »Kres« v Gradcu odpošljemo 500 kron, mnogo potreb je pa še silno nujnih. Zato vsi na pomoč!

Moški zbor »Gorjanski«, ki obstoja večinoma iz delavskih moči, priredi veselico dne 7. novembra ob 4. popoldne na Blejski Dobravi pri Vrbanju s petjem in igro »Vaški skopuh«. Delavci, somišljeniki, prihitite v velikem številu!

Prometna zveza.

Z železnice. Pretečeno nedeljo sem nekoliko opisal, kako sem prišel na železnico na progo delat, kako sem se oženil, kako se splošno dela in živi na progji, seveda sem opisal le dopoldansko delo. Da pa ne bom ostal samo pri obljubi, hočem danes, ko je nedelja, dasiravno imam malo časa, opisat naše opravilo in življenje tudi popoldanske ure ker drugače bi si znal kateri izmed gospodov uradnikov, ako bo slučajno »Našo Moč« dobil v roke in moje »skrupucalo« bral, misliti, da smo tudi prožni delavci tako srečni kot tisti uradniki, kateri samo 4 do 5 ur na dan predpoldnem delajo, kljub temu so za 25 ur na dan plačani. Pri nas ni tako. Pri nas velja pravilo: kolikor časa delaš podjetju, za toliko časa dobiš plačilo! Torej delo na progji se nadaljuje popoldan od 1. ure naprej, ravno tako kot dopoldan, le s tem razločkom, da je delo na progji popoldanske ure še veliko težavnejše, posebno v poletnem času, kot dopoldan, to pa iz tega vzroka: 1. je človek že ves zmučen, 2. je ves material na progji, železo in kamnje, vsled solčnih žarkov tako razbeljeno, da se skoraj prijete ne more, odtod tudi prihaja, da je delavec na progji od potu ves premočen, škornji se ti izsušijo in te pritiskajo na vseh krajih, pôt ti zaliva oči, da niti gledati ne moreš vrat in roke te pečejo od solčnih žarkov, na to še nastopi vsled dobrega kosila in vsled vročine grozna žeja, a dostikrat ni časa, a tudi dostikrat nimaš časa kam iti po vodo. V takem položaju delamo do 4. ure, nato sledi počitek 15 minut in zopet delamo naprej do 6. ure zvečer. Ako pa delo zaostaja, oziroma da je delo nujno, delamo do 1/8. ure zvečer.

Saj sem že danes teden omenil, da razun mojih sotovarišev, mi drugi ne bode nobeden verjel, da je res tako naporno delo in tako bridko žiljenje delavca na progji. A kdor temu ne veruje, se mu kaj lahko s tem pomaga, ako se potruditi za ene dni k nam, naj vstane ob tistem času kot jaz, naj zajtrkuje, kosi in večerja ob istem času in tako hrano kot jaz, potem pa naj celi čas, ko drugi delamo, samo mirno na progji na solncu sedi, še delati mu ni treba, mu zatrdim da mu bo en sam dan zadostoval drugače misliti o prožnem delavcu in ga vedel tudi drugače ceniti.

Ko mine »šilt« in ko je vse orodje pospravljeno grem zopet domu, kamor pridem malo pred 9. uro. Saj sem že zadnjič omenil, da je moje stanovanje debelo uro oddaljeno od postaje, kjer začnemo in nehamo delati; in stanovanje je zato oddaljeno, ker nam železniška uprava ne dá stanovanj v obližju postaje, plače pa tudi ne toliko, da bi si sami mogli s prihrankov bližje postaje kupiti ali najeti. Torej recimo nekako ob pol 10. uri je večerja. Kaj da večerjam, tega ne bodem pravil, mislim, da zadostuje, ako rečem, da je primerna opoldanskemu kosilu ker z mojo plačo, imam na dan K 240 po enajst službenih letih, sebe, ženo in sedem otrok preskrbeti z obleko, obutalom in drugimi potrebščinami, — ni ravno misliti na drago večerjo.

Tako sem opisal en dan mojega življenja kot delavec na progji o poletnem času. Je pa vedno tako? Ne. Bodimo povsod odkritosrčni in govorimo resnico! Je tudi kar se tiče dela in časa tudi nekoliko boljše. Pride tu in tam nekoliko lažje delo, pride tudi prijetnejše vreme; saj vsi vemo, da ne pripeka vedno solnce. A če tukaj pripoznamo resnico, da nam gre tu in tam nekoliko boljše, morate pa tudi nam pripoznati, da je dostikrat še veliko hujše kot sem zgoraj opisal! Kdaj, o tem hočem zopet o prvi priliki, znabiti že prihodnjo nedeljo, opisati, danes samo še en odgovor na moje lastno vprašanje, in na ravno tako vprašanje nekemu drugače precej vgladnemu gospodu, pred katerim sem nekoč potožil moj položaj, v svesti si, da bode on kaj govoril za nas na pripravnem mestu, ali vsaj celo stvar spravil v javnost; vprašal me je: »Če je res tako težavno delo, zakaj ste pa pri železnici?« Na to vprašanje mu nisem znal, mu nisem mogel odgovoriti, in na to vprašanje ne vem sam sebi odgovoriti. Zakaj sem pri železnici, to še danes ne vem, a zakaj sem šel k železnici, to mi je znano.

Šel sem k železnici delat zato, ker se mi je tamkajšnje delo zdelo tako lahko, življenje tako prijetno, voziti se večkrat brezplačno od postaje do postaje tako kratkočasno, nazadnje pa zato, kar je še največ vredno, da bodem enkrat, ko bodem opešal, ko bodem delo nezmožen, ko ne bom mogel več skrbeti za mojo družino da bodem dobival od železnice pokojnino. Kar se prvega tiče, sem kmalu spoznal, da delo ni lahko, tudi kar se življenja tiče, ni ravno prijetno; a sem se tolažil, da bode že boljše, ako ne poletu, bode znabiti pozimi, ako ne letos,

znabiti prihodnje leto... Za pokojnino bilo je še veliko težje, in kdo ve, ako jo bodem sploh kdaj užival! Reklo se mi je: da k pokojninskemu zakladu, takozvanemu »Provisionsfondu« se zamore pristopiti šele kadar se nepretrgano eno leto dela pri železnici v zadovoljnost predstojnikov, in da se dokaže telesno zdravje. Kar se prve točke tiče, sem bil prepričan, da mi je moj predstojnik, prožni mojster, naklonjen ter sem bil zagotovljen, da me primerno priporoči; v zadevi zdravniške preiskave, oziroma spričevala, nisem imel najmanjše skrbi, saj sem bil popolnoma zdrav na vseh mojih telesnih delih, poleg tega sem pravkar prišel od orožne vaje in na vojaškem posu je stalo zapisano: »Aerztlich untersucht und gesund befunden. Dr. N. P., Reg.-A.« A ravno tukaj je bil moj račun brez krčmarja. Ko pridem k železniškemu zdravniku v svrhu, da mi napravi imenovano spričevalo, me najprvo vpraša: koliko imam otrok? Nato me začne trkati po prsni, trebuhu in hrbtu, poslušati, mi zaveže zdaj eno zdaj drugo oko, mi zamaši sedaj eno sedaj drugo uho itd., kratko, natančneje me je preiskal kot vsi dosednji vojaški zdravniki! In spričevalo se je glasilo: leva stran pljuč močno napadena, se je bati v kratkem času tuberkuloze — neozdravljivo, desno oko ne razločuje barve, dasiravno sem dobil pri strelnih vajah prvo darilo, levo uho ne sliši tik-taka ure, kosti odprte, nagnenje in nevarno da dobi kilo, noge ploščate itd., seveda je bilo spisano v meni nerazumljivem jeziku, in ko mi je moj prožni mojster pomen raztolmačil, sem se čudil z ozirom na to spričevalo, kako zamorem vendar še nositi moje kosti po svetu. Razume se samoobsebi, da nisem bil sprejet v »Provisionsfond«; kako neki, saj so si mogli misliti gospodje: ta človek bode malo časa travo tlačil.

Po preteku petih let sem šel k drugemu železniškemu zdravniku še enkrat ravno v to svrhu. In sedaj se je glasilo spričevalo: »Popolnoma zdrav, vidi in sliši popolnoma.« In sedaj sem bil sprejet v »Provisionsfond«.

Ne vem, komu bi se sedaj čudil! Ali mojim gnilim pljučam, katere nosim brez vse nadlege že osem let, ali mojim odprtim kostem, kili itd., ali drugemu zdravniku, ker ni vsega tega nič opazil, ali mojemu prvemu zdravniku v katerega oče sem bil sama podrtija, dasiravno se mi je v tem času rodilo že pet zdravih in čvrstih otrok!

Zato sem šel k železnici, da bi imel enkrat pokojnino!

Kolodvorski in postajni delavci. Zadnja ne-zgoda na postaji Grosuplje, in pa sila, je potisnila tudi meni pero v mojo okorno roko, da tudi opišem našo dostikrat neznosno službo postajnih delavcev pri c. kr. drž. železnici, posebno še na malih postajah. Tisti prožni delavec, ki že nekaj časa piše o težavah in napornem delu na progji, ima prav. Res je, da od dela na progji in do hrane, ki jo je primoran tam uživati, se ne bo nihče zredil. Vendar imajo prožni delavci to prednost in dobroto pred nami, da jih je več skupaj, česar eden ne zmore, pomagajo mu še drugi, v tem, da na postajah je eden delavec za vse delo sam, posebno na malih postajah. Tudi ni delavec na progji tako izpostavljen vsem sitnostim in šikanam kakor smo delavci na postajah. Na progji pride navadno enkrat na dan prožni mojster nadzorovat sekcijski šef ali kontrolor pa zlo redko, in še ti razun prožnega mojstra nimajo skoraj nič opraviti z delavcem. Meni je vse to dobro znano, ker sem bil tudi nekaj časa delavec na progji, in sem šele pozneje prošil na postajo, ker se mi je to delo tako lepo prijetno videlo. Rečem: služba na postaji je ravno tako kot past, vse se ti vidi dobro, a ko noter prideš, pa spoznaš, da si se vjel! Vse je res, da

se dela na progji večkrat 12 do 14 ur na dan, je pa tudi resnica, da čez deseturno delo se posebej plača vsaka ura. Kaj pa pri nas? Prvi vlak prihaja ob 4. uri 10 minut zjutraj zadnji odhaja s postaje že po 10. uri zvečer. Pri zadnjem in prvem vlaku moram biti navzoč. Ne zadostuje pa, da pridem na postajo takrat, kot vlak ali da bi smel pročitati, kadar gre zadnji vlak, kajti pred prihodom vlaka morajo biti svetilke na menjalih prižgane in potem, ko zadnji vlak odpelje, morajo biti zopet vse pogašene in vse vrata zaprte. (Konec sledi.)

Priporočamo našim rodbinam
KOLINSKO CIKORIJO.

A. Lukič

Slovenska

konfekcijska trgovina
za gospode, dame, dečke in deklice

Ljubljana
Pred škofijo 19.

A. Žibert

Ljubljana, Prešernove ulice

priporoča

svojo veliko zalogo čevljev
domačega izdelka.

SL. OBČINSTVU SE VLJUDNO PRIPOROČA

SPECERIJSKA TRGOVINA

IVANA TONICH

TRŽAŠKA CESTA ŠT. 4.

Lekarniško naznanilo.

Dovoljujem si p. n. slav. občinstvu
vljudno naznaniti, da sem z dnem
1. oktobra t. l. kupnim potom prevzel

Mayr'jevo lekarno 'Pri zlatem jelenu'
na Marijinem trgu v Ljubljani.

Upam, da mi bo slav. občinstvo kot večletnemu sotrudniku te lekarne dosedanje zaupanje ohranilo tudi za prihodnje ter se priporočam za nadaljno blagohotno naklonjenost in beležim z odličnim spoštovanjem

Mag. pharm. Rihard Sušnik, lekarnar.

V Ljubljani, dne 1. oktobra 1909.

Angleško skladišče oblek

O. Bernatović

Ljubljana, Glavni trg 5.

Največja in najlepša zaloga konfekcije za gospode in dečke kakor tudi vedno zadnje novosti za dame in deklice. — Cene jako nizke.

Ivan Podlesnik ml.

Ljubljana, Stari trg št. 10

priporoča svojo

trgovino s klobuki in čevlji

Velika zaloga.

Solidno blago.

Zmerne cene.

Velika zaloga. Nizke cene!

Radi velike zaloge znatno znižane cene!!!

Ugodna prilika za nakup: vezenin, pričetih in izvršenih žen. ročnih del, idrijskih čipk, vstavkov, svile, volne, bombaža itd.

Velika izbira drobnega in modnega blaga:

rokavic, nogavic, ovratnikov, kravat itd.

Predtisk in vezenje monogramov ter drugih risb.

Primerna darila za godova in druge prilike.

Priporoča se velespoštovanjem

F. Meršol, Ljubljana, Mestni trg števil. 18.

Velika zaloga. Nizke cene!

Zastonj

torej brezplačno
dobi vsak človek

v lekarni Trnkóczy zraven
rotovža, lepo tiskano deset
zapovedi za zdravje.

Tudi po pošti se brezplačno
razpošiljajo.

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta števil. 8, pritličje

lastna glavica K 354.645-15

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure
zjutraj do 1. ure popoldne, ter jih obrestuje po

4 1/2 %

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik
od vsacih vložnih 100 K čistih 4 K 50 v na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne
da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po
pošti so poštno-hranilne položnice na razpolago.

Fotografski umetni zavod

Avg. Berthold

Ljubljana, Sodnijske ulice št. 15.

Izvrševanje vseh v fotografsko
stroko spadajočih naročil, kakor
povečavanje, reproduciranje, foto-
grafiranje tehničnih predmetov,
interierjev itd.

Vsa dela se izvršujejo točno tudi v
največji množini.

Kdor hoče varno, mirno in hitro v

AMERIKO

potovati, naj se obrne na od visoke c. kr. de-
želne vlade potrjenega glavnega zastopnika

Fr. Seunig, Ljubljana

Kolodvorske ulice števil. 28.

Odprava potnikov samo z najnovejšimi parniki velikani:

Kaiserin Augusta Viktoria nosi	25.000 ton
Amerika	24.000
President Lincoln	20.000
President Grant	20.000

Vožnja Ljubljana-Hamburg traja z na novo uvedenimi
direktnimi voznimi kartami, brez vsake menjave, okroglo
samo 1 1/2 dneva ter ima potnik pravico porabe brzovlakov
po celi črti od avstrijske meje (Eger) naprej.

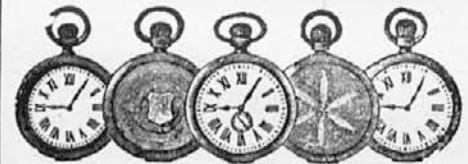
Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice 9

priporočata

svojo največjo zalogo zgotov-
ljenih oblek za gospode,
dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

Ustanov-
ljeno leta
1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani
prej g. Jos. Černe. Podružnica Resljeva cesta št. 2
prej g. Jos. Černe. Jurčičev trg števil. 3, pri železnem mostu

priporoča svojo bogato zalogo
zlatih, srebrnih, tula- in nikelnastih
ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov

Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.
Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam svojo iz-
redno veliko zalogo fouratur. — Glavno za-
stopstvo za Kranjsko zaloga strun za nihalne ure
v vseh dolžinah in debelostih.
Slovenske plošče za gramofone, kakor tudi gramo-
fone in igre.

Pozor, slovenska delavska družina!

Kupujte svoje potrebščine pri znani
in priporočljivi domači manufaktorni
trgovini:

Janko Češnik

(pri Češniku)

Stritarjeve ulice LJUBLJANA Lingarjeve ulice
v kateri dobite vedno v veliki izbiri
najnovejše blago za ženska in
moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva. Cene najnižje.

Uzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg št. 19 reg. zadruga z om. por. Kongresni trg št. 19

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do
12. ure po 4 3/4 %, to je: daje za 200 kron 9 kron
50 vinarjev na leto.

Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot
gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje
prekinilo.

Rentni davok plača hranilnica sama. Najsigurnejša prilika za štedenje.

Kanonik A. Kalan l. r., Kanonik A. Sušnik l. r.,
predsednik. podpredsednik.

Pivovarna J. PERLES

Ljubljana, Prešernove ulice 7, Ljubljana

priporoča
izvrstno marčno pivo v sodčkih in
steklenicah.

Najstarejša svečarska trdka. — Ustan. pred 100 leti.

FR. ŠUPEVC

priporoča veleč. duhovščini ter slavnemu občinstvu
zajamčeno pristne čebelno-voščene sveče
za cerkev, pogrebe in procesije.

voščene zvitke, izborni med-plitanec
koti se dobiva v steklenicah, skatljah in skafih v poljubni
velikosti ter poceni. — Za obila naročila se toplo priporoča
in zagotavlja točno in pošteno postreči.

Ljubljana, Prešernove (Slonove) ulice št. 7. Perlesova hiša.

Prva slovenska
modna trgovina

Engelbert Skušek

Ljubljana, Mestni trg št. 19

se najtopleje priporoča.

Blago in cene brez konkurence.

Na drobno!

A. Šarabon

Na debelo!

Glavna trgovina:
Zaloška cesta 1

Ljubljana

Filijalka:
Martinova cesta 24

Velika zaloga špecerjskega blaga, žganja, moke in deželnih pridelkov.

Novourejena pražarna za kavo z električnim obratom.

Vsak dan sveže žgana kava.

Glavna zaloga rudninske vode.